

**Akcijski plan gospodarenja
smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj
u 2009. godini**

Zagreb, siječanj 2009.

Izdavači:

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode

Autori akcijskog plana (Članovi Nacionalnog povjerenstva za izradu Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj, abecednim redom):

Ivica Budor

Ivica Francetić

Alojzije Frković

Stjepan Gospočić

Marijan Grubešić

Đuro Huber

Zrinko Jakšić

Magda Sindičić

Željko Štahan

Davor Zec

Suradnici:

Antonija Bišćan

PREDGOVOR

Potvrđivanjem Bernske konvencije 2000. godine Republika Hrvatska preuzela je obveze u pogledu gospodarenja smeđim medvjedom u skladu s odredbama Konvencije, odredbama Akcijskog plana gospodarenja smeđim medvjedom za Europu te odgovarajućim direktivama i preporukama.

Osnovni zadatak i obveza za Hrvatsku je izrada, donošenje i provođenje Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Hrvatskoj kao i Akcijskog plana gospodarenja za pojedinu godinu. Donošenje ovih dokumenata izazvalo je izmjenu i dopunu zakonskih i podzakonskih propisa koji uređuju ovo područje i znatno je promijenilo način gospodarenja sa smeđim medvjedom u Hrvatskoj.

Plan gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj donesen je i primjenjuje se od 2005. godine. Tijekom 2007. i 2008. godine izvršena je revizija Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj, a revidirani Plan gospodarenja donesen je Odlukom Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva od 4. veljače 2008. godine (Klasa: 323-01/08-01/60, Urbroj: 538-13-08-1) i primjenjuje se danom donošenja.

Akcijski plan gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj za 2009. godinu, donesen je u skladu s Revidiranim Planom gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj iz 2008. godine i Akcijskim planom zaštite smeđeg medvjeda za Europu (Swenson i sur. 2000). Akcijski plan je kraći, provedbeni dokument kojim su istaknute najznačajnije akcije u gospodarenju medvjedom u 2009. godini.

Revidirani Plan gospodarenja smeđim medvjedom u Hrvatskoj može se vidjeti i snimiti na web adresi: <http://www.mrrsvg.hr/default.aspx?ID=325>

SADRŽAJ

PREGOVOR	2
1. UVOD	4
2. OSNOVNI PODACI	5
2.1. Status i dosadašnje gospodarenje	5
2.2. Sadašnje stanje	5
2.2.1. Rasprostranjenost i površine	5
2.2.2. Kapacitet, brojnost, prirast i trend	5
2.2.3. Mortalitet po uzorcima i zahvati u populaciju (kvota)	5
2.3. Kriteriji za raspodjelu kvote	8
3. MJERE AKCIJSKOG PLANA.....	8
3.1. Tijela za izradu i provedbu akcijskog plana.....	8
3.2. Izlučenje medvjeda u 2009. godini.....	10
<u>3.2.1. Krivolov i propisivanje zakonskih sankcija</u>	11
<u>3.2.2. Interventni odstrjel</u>	11
<u>3.2.3. Dodatni odstrjel</u>	12
<u>3.2.4. Stradavanje od prometa i drugih razloga</u>	12
3.3. Očuvanje staništa.....	12
3.4. Sukob s čovjekom.....	12
<u>3.4.1. Mjere za smanjivanje i naknadu šteta</u>	12
<u>3.4.2. Mjere za smanjivanje opasnosti za ljude</u>	13
<u>3.4.3. Sprječavanje pristupa medvjeda otpadu</u>	14
3.5. Problematični medvjedi	14
3.6. Dobrobit od medvjeda za lokalnu zajednicu	14
3.7. Uključivanje javnosti u donošenju plana	15
3.8. Istraživanje i monitoring	15
3.9. Međunarodna suradnja.....	16
3.10. Revizija plana gospodarenja.....	16
3.11. Stupanje na snagu i važenje.....	16

TABLICE I OSTALI PRILOZI

1. Uvod

Donošenje Akcijskog plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj za svaku kalendarsku godinu predviđeno je Planom gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj. U 2008. godini donesen je i objavljen revidirani Plan gospodarenja smeđim medvjedom (u daljnjem tekstu Plan gospodarenja) u Republici Hrvatskoj (primjerak u prilogu).

Zadatak ovog Akcijskog plana je da jasno istakne i nabroji glavne akcije (mjere) koje će se provoditi u 2009. godini, dok su sve akcije detaljno opisane u samom Planu gospodarenja i one se provode trajno i bez posebnog isticanja u godišnjem Akcijskom planu.

U tom smislu ova dva dokumenta predstavljaju cjelinu, s time da je Plan gospodarenja više stručni, a Akcijski plan gospodarenja provedbeni dokument.

Pri izradi ovoga Akcijskog plana tj. pri odlučivanju članova povjerenstva, naročito u pogledu brojnosti, prirasta, zahvata u populaciji i raspodjeli kvote za 2009. godinu, korišteni su podaci iz genetičkih i telemetrijskih istraživanja, modeliranja populacije, te podaci dobiveni tijekom 2006., 2007. i 2008. godine koji su uzeti iz propisanih obrazaca (Obrazac za odstrijeljenog medvjeda te Obrazac za mrtvog medvjeda). Uz to, korišteni su i podaci iz lovnogospodarskih osnova o gospodarenju s medvjedom za 85 državnih i zajedničkih lovišta te podaci drugih pravnih osoba koje upravljaju zemljištima unutar prostora rasprostranjenja medvjeda u Hrvatskoj (nacionalni parkovi i dr.).

2. OSNOVNI PODACI

2.1. Status

Od 2005. godine medvjedom se gospodari prema „Planu gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj“ (Zagreb, veljača 2005.), a od 2008. godine po revidiranoj verziji istoga plana. U tom smislu promijenjene su i odgovarajuće odredbe u novom Zakonu o lovstvu ("Narodne novine", br. 140/05.). Smeđi medvjed predstavlja vrstu krupne divljači zaštićenu lovostajom, a istim se na teritoriju Republike Hrvatske gospodari u skladu s Planom gospodarenja i Akcijskim planom za pojedinu kalendarsku godinu. Odredbe Zakona o lovstvu i podzakonskih propisa, koji se donose na temelju toga zakona, usklađene su s navedenim planovima.

2.2. Sadašnje stanje

2.2.1. Rasprostranjenost i površine

Površina rasprostranjenosti medvjeda u Republici Hrvatskoj vrlo detaljno je opisana u Planu gospodarenja i dijeli se na područje stalnog i područje povremenog obitavanja. Unutar područja povremenog obitavanja istaknuta je zona gdje medvjed nije poželjan i tamo se njime gospodari po posebnim pravilima.

2.2.2. Kapacitet, brojnost, trend i prirast

U Planu gospodarenja (poglavljja 4.8.3. i 4.8.4.) detaljno je obrazloženo kako se došlo do procjene veličine populacije medvjeda u Hrvatskoj u rasponu od 600 do 1000 jedinki, do spoznaja o trendu (stabilan ili u porastu) te do sposobnosti nadoknađivanja gubitaka (10-15%). Prikazani mortalitet u 2005., 2006., 2007. i 2008. godini podupire te procjene. Od 2007. godine, uz dosadašnje metode praćenja, počelo je i sustavno evidentiranje broja medvjeda opaženih na hranilištima **prema priloženom obrascu**. Procjenjivanje veličine populacije putem genetičkih pokazatelja dalo je prve rezultate koji pokazuju da je sada broj medvjeda oko 1000, dakle na gornjoj granici raspona navedenog u Planu i time podupire odluku o povećanju kvote za odstrjel u 2009. godini.

2.2.3. Mortalitet po uzrocima i zahvatima u populaciju od 2005. do 2008.

U 2005. godini temeljem Akcijskog plana kvota odstrjela je bila 80, a očekivani gubici iz drugih razloga 20 jedinki. Poznati realizirani odstrjel (potvrđen obrascima i uzorcima) bio je 31 medvjed, vjerojatni neprijavljeni odstrjel oko 15 medvjeda, a ostali poznati gubitci 21 medvjed (uključujući 5 stradalih od vlaka i 5 od cestovnog prometa).

Ukupni procijenjeni mortalitet u 2005. je bio između 52 i 67 medvjeda

U 2006. godini temeljem Akcijskog plana kvota odstrjela bila je 70, a očekivani gubici iz drugih razloga bili su 30 jedinki. Poznati realizirani odstrjel bio je 46 medvjeda plus 3 medvjeda kao dodatni odstrjel (potvrđeno obrascima i uzorcima), dakle ukupno 49 medvjeda. Vjerojatni neprijavljeni odstrjel ocjenjuje se na 3 medvjeda, te je bitno manji u odnosu na 2005. godinu u kojoj je taj odstrjel ocijenjen na oko 15 medvjeda. Ostali poznati gubici iznose 36 medvjeda (medvjedi stradali od željezničkog prometa, cestovnog prometa, iscrpljenosti, krivolova, interventnog odstrjela, slučajnog, te dva medvjeda odstrijeljena na otoku Krku). Ukupni mortalitet u 2006. godini zaključen je sa 85 medvjeda, te ako se pribroje 3 medvjeda stradala u krivolovu (podaci dobiveni iz neslužbenih izvora) onda taj broj iznosi 88 medvjeda.

Ukupni procijenjeni mortalitet u 2006. je bio između 85 i 88 medvjeda.

U 2007. godini temeljem Akcijskog plana kvota odstrjela je i dalje bila određena sa 70 jedinki, a očekivani gubici iz drugih razloga određeni su sa 30 jedinki. Poznati realizirani odstrjel bio

je 49 medvjeda plus 1 medvjed kao dodatni odstrjel (potvrđeno obrascima i uzorcima), dakle ukupno 50 medvjeda. Ostali poznati gubici iznose 8 medvjeda (medvjedi stradali od željezničkog prometa, cestovnog prometa, nepoznatog uzroka, te jedan medvjed odstrijeljen na otoku Krku).

Ukupni procijenjeni mortalitet u 2007. je bio 58 medvjeda.

U 2008. godinu temeljem Akcijskog plana kvota odstrjela je i dalje bila određena sa 70 jedinki, a očekivani gubici iz drugih razloga određeni su sa 30 jedinki. Poznati realizirani odstrjel bio je 53 medvjeda plus 11 medvjeda kao dodatni odstrjel (potvrđeno obrascima i uzorcima), dakle ukupno 64 medvjeda.

Ostali poznati gubici iznose 47 medvjeda (35 stradalih medvjeda), te 12 medvjeda odstrijeljenih prilikom interventnog odstrjela, u Vinodolskoj dolini te na otoku Krku.

Ukupni procijenjeni mortalitet u 2008. je bio 111 medvjeda.

Dakle od 2005. do 2007. godine ukupni mortalitet je bio manji od planiranog. U 2005. godini za 33 jedinice u 2006. za 12 jedinki a u 2007. za 42 jedinice manje od planiranog. U 2008. godini prvi put je ukupni predviđeni mortalitet premašen, i to ne u kvoti za odstrjel nego zbog ostale smrtnosti. Priložene tablice prikazuju sve oblike smrtnosti medvjeda u 2008. godini.

Tablica 1. Udio lova i ostalih gubitaka u smrtnosti medvjeda u razdoblju od 2005. do 2008. godine u Hrvatskoj

Izlučenje medvjeda	Lov (N %)				Ukupno ostvareno	Ostali gubici		Ukupno ostvareno izlučenje
	Plan		Ostvareno			Plan	Ostvareno	
	Redovno	Dodatno	Redovno	Dodatno				
za razdoblje	<i>jedinki</i>							
za 2005.g.	80		31		31 (39%)	20	21 (105%)	52 (52%)
za 2006.g.	70		49		49 (70%)	30	36 (120%)	85 (85%)
za 2007.g.	70		50		50 (71%)	30	8 (27%)	58 (58%)
za 2008.g.*	70	18	53	11	64 (91%)	30	47 (156%)	111 (111%)

* Svi stvarni brojevi za 2008. godinu prikazani su u Tablicama Analiza smrtnosti (za2008. g.)

Tablica 2. Analiza smrtnosti smeđeg medvjeda u 2008. godini

Županija	Redovni odstrjel		Dodatni odstrjel		Mužjak	Ženka	Ukupno red+dod
	zaduženje	izvršenje	zaduženje	izvršenje			
Karlovačka	11	9	5	3	9	3	12
Primorsko-goranska	30	23	4	3	20	6	26
Lički-senjska	26	19	7	4	17	6	23
Zadarska	3	2	1	1	3	0	3
Istarska	0	0	1				
Ukupno	70	53	18	11	49	15	64

Ostali gubici/ranjavanje	Stradali		Interventni odstrjel		Mužjak	Ženka	Nepoznat
			zaduženje	izvršenje			
Željeznički promet		12			6	4	2
Cestovni promet		14			6	7	1
Utopljanje		1					1
Restoran Macola		2					2
Samoobrana		1				1	
Kuterevo		3			2		1
Nepoznati uzrok		2					2
Interventni odstrjel			11	8	5	2	
Otok Krk				1	1		
Vinodolska kotlina			5	3		3	
Ranjavanje		2					
Ukupno gubici po spolu					20	17	9
Ukupno		35		12			47
Sveukupno	redovni+dodatni+stradali+interventni						111

Po dobi (godine)	Odstrjel			Ostali gubici			Stradali
	Redovni	Dodatni	Ukupno	Interventni	Odstrjel		
					Vinodol/Krk	Ukupno	
do 3 god	4	1	5	3	2	5	17
do 5 god	22	5	27	3	2	5	7
do 10 god	23	4	27	1	0	1	5
preko 10 god	1	1	2	1		1	
nepoznat	3	0	3	0	0	0	6
Ukupno	53	11	64	8	4	12	35
Sveukupno	odstrjel+ostali gubici (odstrjel+stradali)						111

Po masi (kg)	Odstrjel			Ostali gubici			Stradali
	Redovni	Dodatni	Ukupno	Interventni	Odstrjel		
					Vinodol/Krk	Ukupno	
0-50	0	0	0		1	1	9
50-100	3	2	5	3	1	4	5
100-150	19	5	24	1	2	3	7
150-200	18	2	20	3	0	3	4
preko 200	12	2	14	1	0	1	0
nepoznat	1	0	1	0	0	0	10
Ukupno	53	11	64	8	4	12	35
Sveukupno	odstrjel+ostali gubici (odstrjel+stradali)						111

Sva smrtnost navedena u tablicama povezana je sa djelovanjem čovjeka. Nije sigurno da je to slučaj jedino za dva medvjeda za koje je uzrok smrti ostao „nepoznat“, U populaciji je uvijek prisutna i smrtnost zbog prirodnih uzroka. Ta smrtnost u najvećem dijelu prolazi nezabilježena. U 2009. ipak su zabilježena dva smrtna slučaja medvjeda zbog intraspecijskog ubijanja, povezanog sa kanibalizmom, tj. medvjeda kojeg je ubio drugi medvjed i potom konzumirao njegovo meso. Ta dva slučaja su izostavljena sa ovih popisa, odnosno vode se odvojeno. Također su zabilježena dva slučaja ranjenih medvjeda za koje se nije saznalo konačni ishod. Ti medvjedi su uneseni u tablicu ali nisu uračunati u ukupnu smrtnost.

2.3. Kriteriji za raspodjelu kvote

Kriteriji za raspodjelu kvote detaljno su razrađeni Planom gospodarenja, te se po tim kriterijima određuje odstrjelna kvota za svaku kalendarsku godinu posebno, a tako je određena i kvota za 2009. godinu.

Također prilikom određivanja odstrjelne kvote osim kriterija iz Plana gospodarenja uzeti su u obzir i izvršavanje odnosno neizvršavanje obveza lovoovlaštenika.

Opći je cilj da udio gubitaka u ukupnoj smrtnosti medvjeda bude što manji, kako bi kvota za odstrjel na razini države mogla biti što veća. Težnja je da se smanje ili uklone uzroci gubitaka zbog prometa ili interventnog odstrjela, a to se postiže mjerama poput ograđivanja i zatvaranje smetlišta i drugih pristupa medvjeda smeću ili održavanja neometanog prijelaza preko autocestao.

3. MJERE AKCIJSKOG PLANA

3.1. Tijela za izradu i provedbu akcijskog plana

Nacionalno povjerenstvo za izradu Akcijskog plana gospodarenja medvjedom za pojedine godine osnovali su Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo i Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode.

Nacionalno povjerenstvo provodi revizije plana gospodarenja, izrađuje akcijske planove za pojedine godine te njihove izmjene i dopune, sastavlja potrebne izvještaje, a također u punom ili suženom sastavu (ekspertni tim) sudjeluje u provedbi plana s nadležnim tijelima državne uprave, lovoovlaštenicima i drugim interesnim skupinama.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo i Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode zajedno su odgovorni za provedbu ovog Plana, a za praktičnu primjenu odgovorno je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva. Provedba Plana uključuje i informiranje javnosti, te uključivanje javnosti u donošenje odluka.

Interventni tim

Nacionalno povjerenstvo je, radi lakšeg i bržeg rješavanja zadataka vezanih na provedbu ovoga plana, a naročito u slučaju potrebe rješavanja hitnih neželjenih situacija (problematični medvjedi, napadi na ljude i stoku, pojave bolesti, stradavanje u prometu i sl.), osnovalo Interventni tim - uže operativno tijelo koje surađuje s jedinicama lokalne samouprave, raznim interesnim skupinama, lovoovlaštenicima i ostalima.

Interventni tim određuje Ministarstvo i ono je posrednik pri dojavljivanju o potrebi djelovanja. Osobe u timu trebaju u suradnji sa lovoovlaštenicima procijeniti situaciju i donijeti prijedlog, a u hitnim slučajevima i odluku o interventnom zahvatu.

Važno je pokazati lokalnom stanovništvu da u neuobičajenim i posebno u opasnim situacijama oko medvjeda oni nisu prepušteni sami sebi. Interventni tim radi prema utvrđenom protokolu. Posebno nastoji uklanjati situacije u kojima nastaju problematični medvjedi i medvjeda siročad.

Interventni tim ima 11 uvježbanih i opremljenih stručnjaka. Oni trebaju biti spremni posjetiti svako mjesto neuobičajene štete od medvjeda, neuobičajene nezgode ili smrti medvjeda izvan lova, a posebno slučajevne pojave problematičnih medvjeda i napada na ljude. Za sva pitanja postupaka oko problema u vezi medvjeda potrebno je obratiti se Interventnom timu.

U svim slučajevima gdje je medvjed u nekoj neprilici (npr. zamci lovokradice ili u prirodnoj klopki) ili gdje izaziva sukob sa aktivnostima ljudi, pripadnici tima trebaju se naći na licu mjesta u što kraćem vremenu.

Medvjeda koji pravi probleme pokušat će se plašenjem odviknuti od loših navika. Gdje to ne bude dovoljno pokušat će se sa hvatanjem, obilježavanjem radio-odašiljačem (radi lakšeg praćenja medvjedih postupaka), premještanjem te u krajnjem slučaju i usmrćivanjem medvjeda (interventni odstrjel).

Kada se u nekom području ponovljeno pojavljuje medvjed koji ne pokazuje strah od ljudi, zalazi u naselja i pravi štetu, ili se čak agresivno ponaša prema ljudima, a mjere odvratanja i uklanjanja uzroka koji privlači medvjeda nisu dali rezultata, može se pokrenuti **postupak interventnog odstrjela (poglavlje 3.2.2. ovog Akcijskog plana)**.

Ovdje se dodatno ističe da je prije slanja zahtjeva potrebno pozvati lokalnog člana Interventnog tima koji svojom prosudbom (1) potvrđuje taj zahtjev, te se pisani Izveštaj prilaže uz zahtjev ili ga (2) ne potvrđuje te piše odvojeno mišljenje. Isto tako treba odmah po izvršenju odstrjela izvijestiti i pozvati člana Interventnog tima, ispuniti odgovarajući obrazac sa svim podacima i mjerama, te uzeti standardne uzorke i sve poslati na predviđene adrese.

Sastav interventnog tima

Interventni tim za provedbu Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj uspostavljen je Odlukom Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva u sastavu:

1. Davor Zec – Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva-Uprava za lovstvo, Babonićeva 121., 10 000 Zagreb, tel. 01/600 29 24, mobitel: 098/290 803, fax: 01/600 28 60, e-mail: davor.zec@mrrsvg.hr;

2. Zrinko Jakšić – Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva-Uprava za lovstvo, Babonićeva 121., 10 000 Zagreb, tel. 01/600 29 03, mobitel: 091/60 155 12, fax: 01/600 28 60, e-mail: zrinko.jaksic@mrrsvg.hr;

3. Đuro Huber – Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Heinzelova ul. 55., 10 000 Zagreb, tel: 01/2390 141, mobitel: 098/256 506, fax: 01/244 1390, e-mail: huber@vef.hr;

4. Josip Kusak – Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Heinzelova ul. 55., 10 000 Zagreb, tel: 01/2390 142, mobitel: 091/2212 133, fax: 01/244 1390, e-mail: kusak@vef.hr;

5. Dario Majnarić – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Delnice, Supilova ul. 32., 51 300 Delnice, tel: 051/812 222, mobitel: 098/447 946, fax: 051/812 912, e-mail: dario.majnarić@hrsume.hr;

6. Slavko Medved – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Delnice, Šumarija Vrbovsko, Ul. I. G. Kovačića 19., 51 326 Vrbovsko, tel: 051/875 202, mobitel: 098/440 790, fax: 051/875 596;

7. Nenad Vančina – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Delnice, Šumarija Delnice, Petra Krešimira IV 53., 51 300 Delnice, tel: 051/812 151, mobitel: 098/448 406, fax: 051/813 084; e-mail: nenad.vancina@hrsume.hr;

8. Milan Perković – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Gospić, Budačka 23., 53 000 Gospić, tel: 053/57 55 31, mobitel: 098/446 450, fax: 053/57 20 74; e-mail: milan.perkovic@hrsume.hr;

9. Tomica Užarević – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Gospić, Šumarija Korenica, Riječka ul. 6., 53 230 Korenica, tel: 053/776 060, mobitel: 098/446 511, fax: 053/776 520, e-mail: sumarija-korenica@hrsume.hr;

10. Igor Hak – Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Gospić, Šumarija Gračac, Ul. dr. Mile Budaka 21., tel: 023/773 071, mobitel: 098/446 665 fax: 023/773 077, e-mail: igor.hak@po.t-com.hr;

11. Josip Tomaić – Javna ustanova Park prirode Velebit, Krasno bb., 53 274 Krasno, tel: 053/851 600, mobitel: 098/907 0495, fax: 053/851 600, e-mail: krasno@pp-velebit.hr.

3.2. Izlučenje medvjeda u 2009. godini

- *Određuje se lovna sezona:*

Sezona lova na medvjede u 2009. godini traje od 02. ožujka do 30. travnja i od 16. rujna do 15. prosinca.

- *Određuje se kvota za ukupno izlučenje:*

Za 2009. godinu planira se ukupno izlučenje od 140 medvjeda. U tome se planira odstrjel od 100 jedinki, a za sve ostale oblike gubitaka predviđa se preostalih 40 jedinki.

- *Raspodjela kvote:*

Točna raspodjela kvote za odstrjel, izrađena prema gore navedenim kriterijima (poglavlje 9.1.2. Plana gospodarenja.), prikazana je u priloženim Tablicama, a lovoovlaštenici kojima je odobren odstrjel dobit će Rješenje o odstrjelu sa ostalim priložima.

- *Ranjavanje medvjeda:*

Svako ranjavanje medvjeda prilikom lova treba biti zabilježeno i prijavljeno. Treba označiti vjerojatno mjesto pogotka ili više takovih pogodaka, opisati poduzete mjere odnosno napor traženja ranjenog medvjeda i procjenu vjerojatnosti njegova uginuća, odnosno preživljavanja.

U slučaju ranjavanja medvjeda lovoovlaštenik dužan je ispuniti obrazac „Upitnik o lovu na medvjede“.

- *Markice*

Svako izlučenje medvjeda evidentira se markicom koju izdaje Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva. Svaka markica uvedena je u Očevidnik izdanih markica. Prije početka sezone lova na medvjeda u pojedinoj kalendarskoj godini lovoovlaštenik dobiva markice za svaki odobreni odstrjel medvjeda sukladno važećem Akcijskom planu. Neiskorištene markice moraju se vratiti Ministarstvu do 31. prosinca 2009. godine. **Ukoliko se neiskorištena markica ne vrati, u sljedećoj godini neće mu biti odobren odstrjel.**

U slučaju da u pojedinom lovištu dođe do smrtnosti medvjeda zbog ostalih uzroka (gubici), lovoovlaštenik će od Ministarstva zatražiti dodatnu markicu i njome označiti tijelo mrtvog medvjeda.

- *Uzorci:*

Osim ispunjenog obrasca za svakog mrtvog medvjeda (u lovu i izvan lova), treba prikupiti i poslati tražene uzorke: komadić mesa (najviše 1 cm³ u epruveti sa alkoholom) i zub (prvi pretkutnjak sa korijenom). Uzorak dlake ne treba više prikupljati. U 2009. godini prikupljaju se i uzorci za analize na prisutnost metala (toksičnih i esencijalnih) u tkivima medvjeda. Za to je potrebno od svakog mrtvog medvjeda uzeti ukupno 3 uzorka: po jedan uzorak od bubrega, jetre i bilo kojeg od mišića i svakim napuniti priloženu praznu epruvetu od 50 ml. Zatvorene epruvete i druge uzorke držati na hladnom i hitno poslati na Zavod za biologiju Veterinarskog fakulteta, Heinzelova 55, 10 000 Zagreb. Na svaki uzorak treba upisati broj evidencijske markice kojom se taj medvjed identificira.

- **Prihranjivanje:**

Nastavlja se kontrolirano prihranjivanje, definirano i ograničeno Planom gospodarenja. Prihranjivanje koje se provodi ne bi smjelo izazvati ovisnost medvjeda o čovjeku, a provodi se i zbog: smanjivanja šteta na poljoprivrednim dobrima, zadržavanja medvjeda u poželjnom dijelu staništa, odnosno smanjivanja približavanja naseljima.

Iznimno, zabranjeno je prihranjivanje mesnom hranom u lovištima u kojima nije za tekuću godinu određena odstrjelna kvota.

Rješenjem o odstrjelu određen je i najveći dopušteni broj hranilišta u nekom lovištu. Do 31. ožujka tekuće godine (2009.) treba prijaviti hranilišta na kojima se hrani medvjed, te za svako hranilište broj, položaj (zemljopisne koordinate) i naziv unutar lovišta. Moguća dodatna hranilišta (iznad dopuštenog broja) smatrat će se ilegalnim, te će biti predmet inspekcijskog postupka. Na istim se hranilištima provodi i brojanje medvjeda. Inspekcijska služba će izvršiti kontrolu broja hranilišta, te njihove udaljenosti od naselja, a koja moraju biti u skladu sa Planom gospodarenja (9.2.2.).

Iznimno od Plana gospodarenja, u lovištima u kojima je u toj kalendarskoj godini odobren odstrjel medvjeda, dopušta se prihranjivanje od 1. siječnja do 30. travnja i od 1. rujna do 15. prosinca. Također nije potrebno ukloniti nepojedenu hranu krajem jesenske sezone, odnosno 15. prosinca. Dakle zabranjuje se, iznimno od Plana gospodarenja, izlaganje hrane u razdoblju od 1. svibnja do 1. rujna.

U područjima u kojima medvjed nije poželjan (priobalje od Bakra s cijelom Vinodolskom kotlinom do Maslenice, te otok Krk i drugi jadranski otoci) zabranjeno je prihranjivati medvjede.

3.2.1. Krivolov i propisivanje zakonskih sankcija

Za krivolov medvjeda i druge radnje nepoštivanja ovog Plana provode se sankcije temeljem Kaznenog zakona, Zakona o prekršajima, Zakona o lovstvu i Zakona o zaštiti prirode.

Zakon o lovstvu i podzakonski propisi doneseni na temelju njega usklađeni su sa Bernskom konvencijom, CITES konvencijom i ovim Planovima.

3.2.2. Interventni odstrjel

Prilikom pojave medvjeda koji izaziva probleme (ne bježi od ljudi, ponovljeno radi štete u naselju, traži hranu iz ljudskih izvora, te predstavlja i opasnost za ljude) potrebno je poduzeti mjere odvratanja tog medvjeda od nepoželjnih oblika ponašanja (uklanjane izvora hrane, sprječavanje pristupa i pokušaji tjeranja odnosno plašenja). Potrebne su i konzultacije sa lokalnim članom Interventnog tima.

Traženje interventnog odstrjela treba biti u pisanom obliku sa pratećom dokumentacijom: točnim opisom mjesta i vremena pojavljivanja problematičnog medvjeda, te poduzetih mjera za promjenu ponašanja tog medvjeda. Potrebno je priložiti i mišljenje člana interventnog tima.

U slučaju prihvaćanja zahtjeva za interventni odstrjel, dopuštenje za njegovu provedbu ograničit će vremensko razdoblje u kojem se on može izvršiti, tko ga može izvršiti, kao i mjere koje treba poduzeti da se odstrani upravo jedinka koja izaziva probleme. U iznimnim hitnim slučajevima prethodno odobrenje može se ishoditi telefonskim putem.

Svaka tako odstrijeljena jedinka mora se obilježiti propisanom markicom koja se dobije uz rješenje o interventnom odstrjelu. Za interventni odstrjel ne koriste se markice dodijeljene za redovni odstrjel.

Interventni odstrjel mora se obaviti u dogovoru sa članom Interventnog tima.

Po izvršenom interventnom odstrjelu treba obavijestiti člana Interventnog tima, ispuniti obrazac za „medvjeda iz interventnog odstrjela“ i poslati uzorke, te opisati kako je proveden.

U slučaju neizvršenja interventnog odstrjela mora se u zadanom roku izvijestiti o okolnostima zbog čega nije izvršen, te navesti (pretpostavljenu) sudbinu medvjeda i vratiti markicu.

Interventni odstrjel u pravilu provodi lovoovlaštenik, a u iznimnim slučajevima i druga osoba.

Na području otoka Krka (područje nepoželjnog obitavanja medvjeda) odstrjel medvjeda dozvoljen je tijekom cijele godine, a po izvršenom odstrjelu obavještava se Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva- Uprava za lovstvo (uz ispunjene obrasce i uzete uzorke).

Za područje priobalja od Bakra s cijelom Vinodolskom kotlinom do Maslenice (područje nepoželjnog obitavanja medvjeda) prema zahtjevu se izdaje dopuštenje za odstrjel medvjeda koje vrijedi za tekuću kalendarsku godinu.

3.2.3. Dodatni odstrjel

U slučaju da na polovici lovne sezone izvršenje odstrjelne kvote bude značajnije manje od planiranog, Nacionalno povjerenstvo može odobriti dodatni odstrjel pojedinim lovoovlaštenicima.

Dodatni odstrjel dopušta se samo iznimno i to na zahtjev lovoovlaštenika koji je ispunio svoje obveze u izvršenju kvote ili koji nije bio predviđen Akcijskim planom. Dodatnim odstrjelom ne povećava se ukupno izlučenje planirano važećim Akcijskim planom.

3.2.4. Stradavanje od prometa i drugih razloga

U svakom slučaju dojave ili nalaza medvjeda stradalog od prometa i iz drugih razloga potrebno je odmah obavijestiti člana Interventnog tima i Upravu za lovstvo - Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Za svakog tako stradalog medvjeda treba ispuniti Obrazac za mrtvog medvjeda (izvan lova) i poslati uzorke, te opisati kako je stradao. Svaka tako stradala jedinka mora se obilježiti propisanom markicom, koja se zatraži za stradalog medvjeda. Ako je tijelo toliko uništeno ili propalo da se (osim uzoraka) ništa ne može sačuvati za trofej, markica se ipak izdaje ali se samo njezin broj unosi u dokumentaciju. To treba biti izriječno navedeno u izvješću.

Na trofejne ostatke tako stradalog medvjeda prvenstveno ima pravo lovoovlaštenik u tom lovištu. Stradanje medvjeda od prometa ne utječe na kvotu odstrjela u lovištu.

3.3. Očuvanje staništa

Mjere očuvanja staništa opisane su detaljno u Planu gospodarenja u istoimenom poglavlju br. 10.1. Od lovoovlaštenika i drugih koji upravljaju staništem medvjeda očekuje se da pomognu utvrđivanju svake promjene u staništu medvjeda, te da spriječe nepoželjne promjene ili da upozore nadležne, a posebno u pogledu izgradnje i utjecaja prometne infrastrukture, stanja šumskih ekosustava i sportsko - turističkih sadržaja.

Upozoravamo da je donesen Pravilnik o prijelazima za divlje životinja ("Narodne novine", broj: 5/07.), koji je suglasan sa člankom 69. Zakona o lovstvu i posebno je važan za medvjede, te su ga lovoovlaštenici dužni primjenjivati. Preslika Pravilnika je u prilogu. Prema tom Pravilniku nisu dozvoljene nikakve ljudske aktivnosti na zelenim mostovima, a posebno ne one povezane sa lovom, uključujući i bilo kakvo prihranjivanje.

3.4. Sukob s čovjekom

3.4.1. Mjere za smanjivanje i naknadu šteta

U poglavljima 13.1.-3. Plana gospodarenja nabrojane su mjere koje trebaju poduzimati lovoovlaštenici i druge pravne osobe koje upravljaju medvjedima:

- *Naknada štete:*

Postojeća zakonska regulativa (Zakon o lovstvu) odgovornosti za štetu regulira na sljedeći način:

Površine na kojima se ustanovljuju lovišta:

Članak 83. stavak 1. kaže da za štetu koju počinu divljač u lovištu odgovoran je lovoovlaštenik lovišta u kojem ta divljač stalno živi, pod uvjetom da je oštećeni poduzeo propisane mjere za sprječavanje štete od divljači, koje je u smislu Zakona bio obvezatan poduzeti.

Stavak 2. smatra se da divljač stalno živi u lovištu u kojem je počinjena šteta, ako lovoovlaštenik u tom lovištu ne dokaže protivno.

Stavak 3. za štetu koju počinu divljač koja u lovištu stalno ne živi, odgovoran je lovoovlaštenik lovišta u kojem je šteta počinjena, ali ima pravo na odstrjel te divljači. Pravo na odstrjel ostvaruje se na temelju dokaza o nadoknađenoj šteti oštećeniku i odobrenja nadležnog upravnog tijela uz suglasnost ministarstva, odnosno odobrenja ministarstva kada je šteta počinjena u državnom lovištu.

Stavak 4. odstrjel divljači iz stavka 3. ovoga članka može se odobriti do visine nadoknađene štete, računajući vrijednost mesa i trofeja prema odštetnom cjeniku.

Stavak 5. ne nadoknađuje se šteta koju medvjed počinu stoci na površinama na kojima je posebnim propisom zabranjen pristup i ispaša stoke.

Članak 84. Ako je šteta koju počinu divljač na istoj poljoprivrednoj kulturi ponovljena, vrijednost pojedinačnih šteta ne može biti veća od vrijednosti očekivanog prinosa kulture.

Članak 85. Za sporove glede naknade štete koju počinu divljač nadležan je redovni mjesno nadležni sud na području kojega je lovište ustanovljeno.

Kada medvjed počinu štetu unutra lovišta, lovoovlaštenik prilikom uviđaja na mjestu štete ispunjava **Zapisnik o šteti od divljači** i procjenjuje visinu nastale štete, a vlasnik svojim potpisom na obrascu potvrđuje slaganje s iznosom nadoknade za počinjenu štetu. Iznos naknade ovisi o korištenju zaštitnih sredstava (električnih ograda, pasa čuvara) i pridržavanju ostalih mjera za sprječavanje pojavljivanja problematičnih medvjeda i mjera za sprječavanje nastanka šteta. Lovoovlaštenik je dužan kopije Zapisnika o šteti od divljači dostaviti Upravi za lovstvo, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva najkasnije do 31.12. tekuće godine. Ako u tekućoj godini nije bilo šteta od medvjeda potrebno je poslati zapisnik sa takovom izrijekom.

Površine na kojima se ne ustanovljavaju lovišta:

Članak 19. Na površinama zemljišta na kojima se ne ustanovljavaju lovišta divljač je dužan zaštićivati vlasnik zemljišta, odnosno pravna ili fizička osoba koja koristi to zemljište.

U slučaju neuobičajene štete ili učestale pojave šteta lovoovlaštenik je dužan obavijestiti člana interventnog tima, koji onda vrši uviđaj na mjestu nastale štete te predlaže mjere koje je potrebno poduzeti. U slučaju da predložene mjere ne spriječe nastanak štete lovoovlaštenik ima pravo zatražiti dozvolu za odstrjel problematičnog medvjeda (interventni odstrjel) (postupak opisan u poglavlju 11 Problematici medvjedi).

3.4.2. Mjere za smanjivanje opasnosti za ljude

Opasnost od napada medvjeda na čovjeka bitno se smanjuje provođenjem mjera za sprječavanje pristupa medvjeda otpadu, provođenjem redovnog odstrjela, te svim interventnim mjerama (informiranje stanovništva, sprječavanje pristupa, tjeranje, premještanje i interventni odstrjel).

Potrebno je opće podučavanje lokalnog stanovništva i posjetioca o pravilima ponašanja pri kretanju u staništu medvjeda.

3.4.3. Sprječavanje pristupa medvjeda otpadu

- Deponije otpada ne bi smjele biti u staništu medvjeda. Ondje gdje je to nemoguće izbjeći, deponija treba biti tako ograđena da joj medvjed ne može prići i da se ne može hraniti na smeću. Najučinkovitiji način je ograđivanje deponije električnom ogradom. Ulazna vrata u prostor deponije trebaju biti zatvorena.
- Ilegalna odlagališta smeća treba očistiti. Kaznenim sankcijama treba kazniti prekršioce.
- Kontejneri za prikupljanje otpada prije odvoza na smetlište trebaju biti izvan dohvata medvjeda. Osim toga trebaju biti izrađeni od čvrstog metala i uvijek trebaju biti zatvoreni na način da ih medvjed ne može otvoriti. Treba ih redovito prazniti i nikad ne smije biti otpada oko kontejnera.
- Kante za otpatke u kućanstvima trebaju biti držane unutar objekta nepristupačnog za medvjeda. Smije ih se postaviti na otvoreno isključivo po danu i to neposredno prije odvoza.
- Košare za otpatke u staništu medvjeda trebaju biti izrađene od metala i sa preklopnim poklopcem koji onemogućava medvjedu da dohvati sadržaj. Također ih treba redovito prazniti.
- U staništu medvjeda treba zabraniti ostavljanje ostataka hrane, te provoditi edukaciju o tome.
- U okviru hrvatskog dijela projekta LIFE COEX provodila se promocija i donacija pokaznih modela kontejnera i kanti za otpatke koje medvjedi ne mogu otvoriti. Očekuje se da će primaoci donacije sve svoje kontejnere i kante urediti po tom modelu.

3.5. Problematični medvjedi

Mjere za sprječavanje pojavljivanja problematičnih medvjeda i za postupanje s problematičnim medvjedima opisane su u poglavlju 11 Plana gospodarenja te jako je važno da se poštuju.

Izdavanje dozvola za interventni odstrjel postrožuje se prema uputama za „Interventni odstrjel“. Cilj je da predviđene mjere održe broj problematičnih medvjeda niskim, a da broj onih koji će biti odstranjeni iz populacije ne ugrozi njen opstanak, odnosno da se ne mora dodatno smanjivati kvota za redovni odstrjel.

3.6. Dobrobit od medvjeda za lokalnu zajednicu

Medvjedi se mogu koristiti i na druge načine u unapređenju turističke ponude, a u sklopu koncepta koji se najčešće naziva "ekoturizam". Za promatranje i snimanje medvjeda mogu se koristiti i postojeća ili posebno pripremljena hranilišta.

Nadalje se mogu nuditi lokalni proizvodi sa medvjeđom etiketom. Tako je moguće potpisati besplatni ugovor o dodjeljivanju etikete „medvjedu prijateljski“ proizvod (kontakt: Zavod za biologiju, Veterinarski fakultet).

medvjedu**prijateljski**

3.7. Uključivanje javnosti kod donošenja plana

Kako bi se unaprijedila kvaliteta gospodarenja populacijom smeđeg medvjeda u Hrvatskoj i izbjegli sukobi među interesnim skupinama, a sukladno sa preporukama za Hrvatsku iz Akcijskog plana za zaštitu smeđeg medvjeda u Europi održavaju se povremene javne prezentacije Plana gospodarenja (u obliku predavanja ili dana otvorenih kuća).

3.8. Istraživanje i monitoring

•praćenje populacije:

- Svaki lovoovlaštenik koji ima smeđeg medvjeda u svojem lovištu dužan je, **prema obrascu u prilogu, jednom u proljetnom (9. travnja) i jednom u jesenskom (4. listopada) dijelu lovne sezone na medvjeda provesti brojanje opaženih medvjeda i ostalih velikih sisavaca** (dakle uključujući i vrste koje nisu lovne poput vuka i risa) na hranilištima medvjeda u svom lovištu. Važno je da su upišu samo životinje viđene upravo na zadani dan promatranja. Dakle ne unosi se procjena broja jedinki koje inače dolaze na to hranilište, niti se ne traži dan sa najvećim brojem. Obrazac treba ispuniti i predati za svako hranilište uključujući i ona gdje toga dana nije zabilježena niti jedna životinja (upisuje se samo mjesto, dan i sat i minute promatranja). Iz podataka o broju opaženih medvjeda neće se izvlačiti zaključci o veličini populacije medvjeda nego će poslužiti za određivanje trenda. Zbog toga će biti bitno da se svake godine brojanje obavi na istim hranilištima, tj. da se njihov broj i položaji ne mijenjaju.

•utvrđivanje brojnosti:

- Za utvrđivanje apsolutne brojnosti rabe se metode genetičke identifikacije prema uzorcima svježih izmeta. Za prikupljanje uzoraka za genetsku identifikaciju medvjeda bit će određeni pojedini lovoovlaštenici ili ustanove zadužene za upravljanje pojedinim objektima prirode. Odluku gdje će se sakupljati uzorci za genetsku identifikaciju medvjeda donosi Ministarstvo na prijedlog Povjerenstva.

•utvrđivanje smrtnosti:

- Smrtnost svakog medvjeda se evidentira. Prema pripremljenim obrascima (za odstrjel i medvjede stradale van lova) uzimaju se podaci, mjere i uzorci. Podatak o smrtnosti medvjeda javlja se nadležnom Ministarstvu u roku od 24 sata. Obrasci za podatke o odstrijeljenim ili stradalim medvjedima, kao i uputa za uzimanje uzoraka za genetsku identifikaciju priloženi su ovom planu.

3.9. Međunarodna suradnja

Hrvatske se obvezuje da će gospodarenje provoditi tako da populacija bude približno uravnotežena, te da se može očekivati podjednaki broj prelazaka granica u svakom smjeru. Sličan pristup u gospodarenju medvjedom Hrvatska očekuje i od susjednih zemalja.

Znanstvene spoznaje o medvjedima u Hrvatskoj bit će na raspolaganju stručnjacima iz susjednih zemalja. Ovim Planom potiče se suradnja istraživača u smislu izjednačavanja metoda

istraživanja, a radi moguće usporedbe i dopunjavanja rezultata. To posebno vrijedi za metode genetičkih, radiotelemetrijskih i drugih populacijskih istraživanja. Nalazi obilježenih životinja sa druge strane državne granice bit će odmah javljeni.

Predviđaju se najmanje jednom godišnje sastanci stručnjaka koji gospodare medvjedom i istraživača radi razmjene iskustava i dogovaranja zahvata u gospodarenju za slijedeću godinu.

Primijenjen je i Vodič za gospodarenje velikim zvijerima na razini populacija (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores), napisan 2007. od Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) prema ugovoru za Europsku komisiju.

3.10. Revizija plana gospodarenja

U 2008. godini provedena je u suradnji sa interesnim skupinama prva revizija Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj. Akcijski plan za 2008. godinu donijet je skladu sa revidiranim planom gospodarenja.

Ovaj Akcijski plan (za 2009. godinu) donosi se također u skladu sa revidiranim Planom gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj.

3.11. Stupanje na snagu

Ovaj Akcijski plan stupa na snagu danom donošenja po ovlaštenim tijelima, a primjenjuje se od 1. ožujka 2009. godine i vrijedi do 28. veljače 2010. godine.